

Anna Lindh
Foundation
— EUROMED —

Мюсюпмански празници и обичаи. Обичаи и традиции като туристически продукти.

Обучение, март 2013 г.

Проект „Познание и разбиране за религиозните, културни и човешки различия в полза на устойчивото развитие” на Фондация „Информация и природозащита”

Основни празници

- Мюсюлманският празничен календар е изграден върху лунния годишен цикъл.
- Всяка следваща година празниците променят своето настъпване с 11 дни напред, честването им не е фиксирано с точна дата или сезон.
- Централно място в тази система заемат едномесечният пост и двата байрама – Рамазан и Курбан.

Месец *рамадан* и РАМАЗАН БАЙРАМ

- Празник на разговяването, който се отбелязва в чест на приключване на постите през деветия м. рамадан.
- На празника вярващите се поздравяват с думите „Ейд мубарак!“ (Щастлив празник!). Задължително най-напред децата поздравяват своите родители и роднини и искат прошка от тях.

РАМАЗАН БАЙРАМ

- Говеенето в Исляма е един вид Богослужение. Говеенето през месец рамадан е едно от 5-те основни задължения на мюсюлманина.
- Мюсюлманинът трябва през рамадан да внимава да не прави никакви грехове т.е. да не поглежда съзнателно нищо осъдително, да не говори нищо лошо, да не слуша нищо лошо и да не върши нищо грешно.

РАМАЗАН БАЙРАМ

- Празникът продължава три дни до късните часове, като всички се веселят. Сервират се предимно сладки храни – баклави, сладки, реванета, пасти. Затова е известен още и като *Шекер байрам*.
- Предстоящи дати за празника: 2013 г.
- 8-10 август; 2014 г. – 28-30 юли;
2015 г. – 17-19 юли

Рамазан Байрам в село Триград 2012 г.

- “Към празника проявиха интерес не само жителите на селото, но и туристи от цяла България и чужбина, които бяха дошли на почивка в Родопа планина през уикенда. Учудващо за нас те показаха и умения да играят специфичните танци и хора. Искаме специално да благодарим на домакините – жители на село Триград за гостоприемството и нека това да се превърне в традиция.”

КУРБАН БАЙРАМ

- *Курбан Байрам*, който се определя 70 дни след Рамазан Байрам, е празник на жертвоприношението.
- На него се прави курбан. Курбана е жертвоприношение, с което се засвидетелства предаността към Аллах. Празникът е свързан със силата на вярата и готовността за жертвоприношение в името на Аллах и символизира смирението, покаянието, помирението и опрощението.

КУРБАН БАЙРАМ

- Иска се прошка (целува се ръка) от по-възрастните членове на семейството.
- Курбан байрамът продължава четири дни.
- Предстоящи дати за празника: 2013 г. - 15-18 октомври; 2014 г. – 4-7 октомври; 2015 г. – 23-26 септември

6 МАЙ – ГЕРГЬОВДЕН и ХЪДЪРЛЕЗ

■ 6 май е празник и за мюсюлмани и за християни. По традиция и в двете религии е един от най-обичаните и тържествени народни празници, които поставят началото на новата селскостопанска година. 6 май бележи края на зимата и началото на лятото.

■ За мюсюлманите празникът Хъдърлез се свързва с образите на светците Хадир и Иляз, които символизират живота, смъртта и безсмъртието. Поверието гласи, че на 5-ти срещу 6-ти май, във времето между първи петли и изгрев слънце, светците се срещат след едногодишното си пътешествие по земята.

■ Хъдърлез се празнува от мюсюлманските общности на много места в страната – Белица, Якоруда, Борино, Долни Чифлик, Момчилград и т.н.

6 МАЙ – ГЕРГЬОВДЕН и ХЪДЪРЛЕЗ

За туристите е интересна обредността, съсредоточена около няколко основни момента:

- Преди изгрев слънце на 6 май, жените и децата излизат по ливадите и по три пъти се търкалят в росната трева за здраве. Събира се “адерлеска” роса в шише чрез намокряне и изцеждане на чиста кърпа.
- Характерен момент е наричанията на китките. Младите момичета свиват на китки събраните в навечерието на празника цветя и билки. Връзват ги с разноцветни конци и прикачват към тях свои накити, за да могат да ги разпознаят. Поставят ги в менче или глинен съд, да престоят през нощта.
- На Хъдърлез възрастна жена изважда от менче всяка китка. Едновременно с това се пеят традиционни за празника и за всеки район от страната фолклорни песни. Мотивите на тези песни играят ролята на своеобразна поличба за момата, чиято китка е извадена.

ДЕНЯТ АШУРЕ в месец Мухаррем

- Месец мухаррем е началото на новата година по ислямското летоброене. През първият ден от този месец пророкът Мохамед се преселва от Мека в Медина.
- Месец мухаррем е известен сред мюсюлманите като месеца на Ашурето. Думата „ашуре” идва от арабски език и означава “десетия ден”. Вярва се че Всевишния на този ден е въздал по една благодат на 10 Свои пророка.

- Както месецът, така и денят Ашуре се считат за по-благодатни измежду другите. На десетия ден от месец мухаррем се пости, както и на предния или на следващия ден.
- Месец мухаррем и Денят Ашуре се почитат като свещени и от християни, и юдеи.

ДЕНЯТ АШУРЕ в месец Мухаррем

- Денят Ашуре обозначава края на всемирния потоп и второто начало на човешкия род с праотеца Нух (Ной).
- Търсейки начин как да нахрани вярващите, които се качили на кораба му, пророк Нух призовал всички да изсипят в голям съд наличната храна, която им е останала, за да приготвят ястие. Така се получило ястието "Ашуре". В християнската култура това ястие е известно като "коливо".

- След приготвянето на Ашурето ястието се раздава на близки, приятели и комшии, без да се прави разлика във вярванията, като тази дата и ястието са повод за сближаване и размяна на подаръци. Така Ашуре от векове е повод за развитие на обичта и уважението сред съседни, близки и роднини. Смята се за края на всемирния потоп, който сплотява цялото човечество и се счита за обща ценност на всички основни религии.

- Шиитите свързват празника със смъртта на Хюсеин ибн Али (синът на Али ибн Абу Талиб и внук на Мохамед). Денят е от особена важност за шиитите и всяка година те оплакват Хюсеин ибн Али на лобното му място в град Кербала.
- В България мотивите за приготвянето на *ашуре* сред сунитите и шиитите са смесени, като някои сунити свързват празника и със смъртта на Хюсеин ибн Али, а някои шиити свързват празника и със засядането на Ноевия ковчег.
- По идея на вестник „Заман - България“ празникът е изваден от традиционният му контекст, като в София се организира вечеря, на която присъстват представители на ислямското, християнското и юдейското съсловие, което символизира братските чувства между мюсюлмани, християни и юдеи в България. Освен това в много населени места, в които живеят мюсюлмани, се раздава традиционната гозба *ашуре*.

ПИСАНА БУЛКА

Уникалният обичай „писане на булка“ в България е разпространен само сред българите-мюсюлмани. Този тип „рисуване“ по лицата на булките е познато на различни места:

– в с. Рибново е функциониращо и до днес , нарича се „лепене на гелина“;

- в блягоевградското село Церово се нарича „тельосване“, както и в Сърница и Драгиново, Велинградско,

- в Тетевенско булката е „писана“.

ПЕХЛИВАНИ, ПЕХЛИВАНСКИ БОРБИ

- **Мазните борби**, познати в България като **Пехливански борби**, са вид спортни борби.

Мюсюлманите имат обичай да устройват такива борби както на религиозни празници, така и на семейни тържества като сватби, годежи, особено ако семейството е по-заможено.

- Макар в България по време на тоталитарния режим този вид спорт да е забранен, напоследък той се възражда. У нас се практикува най-вече от мюсюлманското население в района на Лудогорието, Хасковско и Кърджалийско. Освен в Турция и България, пехливанските борби са разпространени и в северните части на Гърция.

ПЕХЛИВАНСКИ БОРБИ

- Включени са в списъка на ЮНЕСКО за опазване на световното нематериалното културно наследство, чрез провеждащия се всяка година в Одрин турнир по пехливански борби „Къркпънар“. Този вид състезание е близък до борбата „кураш“, която е традиционна за тюркските народи. Участниците в тези прояви се наричат *пехливани* (от персийски *rehlevān*, което може да се преведе като „герой“ или „шампион“).
- В родното село на прославения турски борец Коджа Юсуф – с. Черна, община Хитрино, област Шумен също се организира турнир по традиционните т. нар. мазни борби. Той се организира от спортно-културното сдружение „Коджа Юсуф“ в памет на легендата в този вид борба.

■ Благодаря за вниманието!

Фондация “Информация и природозащита”;

тел./факс: 02 872 14 83; е-мейл: elc@crossculturebg.com

www.crossculturebg.com